

Skellefteå kommuns yttrande över remiss - Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter (SOU 2025:7)

Skellefteå kommun har erhållit rubricerade remiss, och avger härmed följande yttrande:

Sammanfattning

Den 2 november 2023 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft genom att effektivisera tillståndsprövningen av kärnteknisk verksamhet samt skapa ändamålsenliga avgifter för prövning av nya reaktorer. Syftet är att nå regeringens målsättning att Sverige senast år 2040 ska ha 100 procent fossilfri elproduktion. Enligt utredningen är kärnkraft en viktig del i att nå det målet. Kraven på strålskydd och kärnsäkerhet ska vara oförändrat höga.

Skellefteå kommun är remissinstans över utredningens betänkande och kommunstyrelsen har begärt svar från bygg- och miljönämnden.

Delbetänkandet innehåller även förslag på att prövning enligt kärntekniklagen ska effektiviseras och förtydligas samt en översyn av ansöknings- och granskningsavgifter enligt kärntekniklagstiftningen. Eftersom bygg- och miljönämndens avdelningar inte berörs av ändringar enligt kärntekniklagen så har utredningens förslag gällande denna lagstiftning inte tagit med i yttrandet.

Föreslagna förändringar

Ny form för politiskt ställningstagande i ett tidigare skede genom principbeslut

En ny lag om principbeslut införs för att regeringen tidigt ska avgöra om etablering av kärntekniska anläggningar är förenligt med samhällets intressen. Kommunfullmäktige i den kommun där verksamheten ska lokaliseras måste tillstyrka ansökan för att regeringen ska kunna fatta beslut. Lagen kan även tillämpas på andra större projekt med liknande överväganden.

Utredningen föreslår att regeringen fattar ett tidigt principbeslut och därefter tillståndsprövar Strålsäkerhetsmyndigheten och mark- och miljödomstolen ansökningarna utifrån kärntekniklagen respektive miljöbalken. Detta principbeslut ska ersätta dagens regeringsprövning där tillstånd ges enligt kärntekniklagen och tillåtlighet enligt miljöbalken.

Även om principbeslutet är bindande, finns det utrymme för mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten att avslå ansökningar om tillstånd. I samband med tillståndsprövning kan principbeslutet under vissa förutsättningar behöva omprövas av regeringen. Detta gäller beslutets förenlighet med Sveriges säkerhet eller om förutsättningarna för beslutet har ändrats eller om det har tillkommit omständigheter som inte var kända vid tiden för beslutet och dessa uppgifter i väsentlig mån påverkar den fråga som beslutet avser.

Prövning enligt miljöbalken effektiviseras och blir mer ändamålsenlig

En begränsad miljöbalksprövning skapar tydlighet och en mer effektiv tillståndsprövningsprocess.

Tillståndsprövningen enligt miljöbalken omfattar endast frågor som inte regleras av kärntekniklagen. Prövningarna enligt de två lagarna skiljer sig åt, där miljöbalksprövningen är framåtsyftande och måste bedömas trots osäkerhet hur verksamheten kommer att fungera, medan kärntekniklagens prövning sker stegvis och kan justeras för säkerhetsskäl. Mark- och miljödomstolens prövning ska endast avse konventionell miljöpåverkan, vilket effektiviserar miljöbalksprövningsprocessen.

Tillåtlighet och tillstånd prövas av mark- och miljödomstolen
Ett principbeslut utgör en nödvändig förutsättning för tillstånd enligt miljöbalken, varvid tillåtligheten prövas av mark- och miljödomstolen i samband med tillståndet, utan behov av separat prövning av regeringen.

Den specifika miljöbedömningen slutförs tidigare i processen
Miljökonsekvensbeskrivningen godkänns och den specifika miljöbedömningen slutförs genom ett särskilt beslut av mark- och miljödomstolen senast när förberedelsen i målet är avslutad.

Ingen parallell prövning med kärntekniklagen
 Någon parallell prövning av ansökningarna enligt miljöbalken och kärntekniklagen behöver inte ske, men om det framstår som praktiskt och ändamålsenligt finns det inget hinder mot detta. Behovet av parallell tillståndsprövning minskar när mark- och miljödomstolen inte prövar samma frågor som Strålsäkerhetsmyndigheten och processen blir mer flexibel om sökanden kan välja i vilken ordning olika tillstånd söks.

Bygg- och miljönämndens synpunkter

Samhällsbyggnad Miljö

Principbeslut

Enligt utredningens förslag ska en ny lag om principbeslut för kärnteknisk anläggning införas. Enligt 7 § samma lag ska en strategisk miljöbedömning biläggas till ansökan när det krävs enligt 6 kap. miljöbalken. Bygg- och miljönämnden anser att en strategisk miljöbedömning alltid ska biläggas ansökan, inte bara när det krävs enligt 6 kap. miljöbalken, då en kärnteknisk anläggning alltid kan innebära risker och olägenheter för människors hälsa och miljön.

Samhällsbyggnad Fysisk planering/Kommunledningskontoret Samhällsutveckling

SKELLEFTEÅ KOMMUN

Skellefteå kommun har länge varit engagerad i utvecklingen av förnybar energi, som både är säkrare och har lägre miljöbelastning än kärnkraft. För att säkerställa en hållbar energiförsörjning genomför Skellefteå kommunkoncern idag en rad åtgärder, inklusive framtagandet av en ny vindkraftsplan, ökad effekt i flera befintliga vattenkraftverk samt satsningar på produktionsanläggningar för förnybar vätgas.

För Skellefteå kommun är det av största vikt att fortsätta driva och utveckla förnybar energi. Så som utredningens förslag är utformat ser kommunen en risk för att kärnkraften kan komma att gynnas över förnybara energislag.

Därför anser Skellefteå kommun att det är viktigt att en lagförändring om principbeslut även gäller andra större projekt, såsom utredningen föreslår är möjligt – ” Ordningen bedöms lämplig även för andra större projekt där övervägandena är liknande som för ny kärnkraft och lagen om principbeslut utformas för att det enkelt ska gå att lägga till andra verksamheter”.

Utredningen betonar vikten av lokalsamhällets acceptans, men föreslår inga tydliga riktlinjer för när man behöver föra dialog med allmänheten. Detta medför en risk att allmänheten ges möjlighet att komma med synpunkter för sent i processen, vilket kan leda till minskat inflytande och minskad social acceptans.

Skellefteå kommun ser positivt på att det kommunala vetot för etablering av kärnkraft finns kvar och att ett kommunalt godkännande är en förutsättning för ett principbeslut.